

desenfrenats. D'aquells, un dels quals exemplars, segons refereix l'expert cirurgià Paul Reclus, en el pròleg del *Précis de Pathologie Chirurgicale*, de 1909, en un dels àpats anuals que celebren els cirurgians de París, en un moment de sobreiximent de virus moral, va dedicar el seu brindis, *A la mort dels vells perquè deixin la plaça als joves*. No: el doctor Roca deixà d'exercir la seva especialitat, trobant-se en plena vigoria científica i corporal, malgrat no tenir, potser, el suficient criteri d'adaptació i de tolerància espiritual per a neutralitzar els efectes de les decepcions rebudes cada dia, inherents a l'exercici de la Medicina, en el qual exercici l'únic premi veritat a rebre és l'agraïment i, quan n'hi ha, fa temps vaig escriure que *L'agraïment pel metge és l'ombra de la malaltia*. Reforça l'esmentat, una nota del prologuista Franquesa i Gomis, de què s'ha tractat, en què fa constar que el nostre biografiat era: "Un fidelíssim enamorat de les coses de casa fortament ferit de la *sancta insania* de girar a tot-hora els ulls envers el passat per desviar-los de les mesquineses actuals." Nota, que resulta més aclarida encara, pel següent paràgraf del seu discurs d'entrada a l'"Acadèmia de Bones Lletres", en el qual, referint-se al seu predecessor, doctor Lluís Comenge, escriu el següent: "No sentia afició per a l'exercici pràctic de la Medicina: el seu temperament no s'adaptava a les exigències ni a les imperinències de les modernes parròquies, equivocadament nomenades clienteles."

Una biografia del nostre excels amic, en la qual no es referissin més que els seus privilegiats mereixements, assolits amb l'estudi i pràctica de la seva professió, resultaria una obra incompleta, i no crec que, ni que celebrés la present Sessió Necrològica una entitat purament i estrictament mèdica, pogués satisfer els seus constituents realitzar una obra que, vegi's com es vulgui, seria una obra fragmentària: que d'obra fragmentària, però perfecta, malgrat ésser incompleta, no conec més que l'admirada Venus de Milo. I, sobretot, tingueu la seguretat que els que mantenim arrelat a l'ànima l'encoratjador record del ciutadà integèrrim, trobaríem a mancar en el treball que es fes d'aquesta faisó, les notes més característiques d'ell, les que han constituït el preat eix de la seva existència. Dissortadament, les dimensions que podem donar al present treball, ja ens imposen la ineludible obligació d'ésser el més breus possible.

Fou en els temps esmentats, de poc, quan intensificà totes les seves valuoses energies en el relatiu al conreu de la literatura, a la propaganda política i a l'anàlisi i revelació d'estudis històrics: tres manifestacions convergents en un sol objectiu: l'amor a la nostra benvolguda terra. Voler fer l'estudi del nostre biografiat com a literat, com a polític, o com a historiador, separadament, ens menaria a confusions i repeticions lamentables. Es per això que procurarem donar un esperit d'adaptació de la seva fructuosa obra, en relació amb les entitats en què sobresortí o amb els fets que més s'hi adiuuen.

Admirador de la nostra Catalunya, no deixà d'aprofitar ocasió propícia per a dedicar-se a conèixer-la intensament. Enemic de guardar per a ell les íntimes impressions assolides amb la contemplació dels nostres incomparables paisatges, prengué part important en les profitoses tasques que realitza l'honorable "Centre Excursionista de Catalunya", sobresortint, d'entre elles, la seva *Excursió als estanyes de Querançà i de Nohedes* (setembre del 1895), publicada al *Butlletí* de l'esmentat Centre, i que veié la llum pública novament en l'editorial "L'Avenç", 1896.